

Adnan Tufekčić¹

Svijet mladih i savremeno društvo²

Na samom koncu 2018. godine pojavila se knjiga *Obilježja kulture mladih – istraživanja i osvrti* autora Amela Alića, Harisa Cerića i Sedina Habibovića, i to u okviru izdavačke djelatnosti Centra za napredne studije u Sarajevu. Ova zanimljiva monografija predstavlja znanstveno razviđanje područja subkultura mladih u aktualnoj zbilji i sastoji se od sljedećih poglavlja:

1. *Uvod*
2. *Bošnjačke porodice u dijaspori u transgeneracijskoj perspektivi*
3. *Karakteristike međusobnih odnosa nastavnika i studenata i povezanost empatije sa radnim i životnim stilovima*
4. *Povezanost kulturalnog porijekla učenika i različitih kategorija socijalnog ponašanja*
5. *Obilježja kulture mladih s obzirom na preferirane uzore, životne orijentacije, vrijednosti i osjetljivost prema drugima*
6. *Povezanost sociopedagoških obilježja života sa nivoom optimizma i pesimizma studenata*

U prvom poglavlju *Uvod* autori prikazuju svojevrsan put nastanka monografije u kontekstu ideje da se najvažniji dijelovi njihovih istraživanja, koje su obavljali u periodu od 2010. do 2017. godine, na jednom mjestu prikažu znanstvenoj, stručnoj i sveukupnoj javnosti. Pri tome se autori osvrću i na poteškoće koje prate znanstveno-istraživački rad u Bosni i Hercegovini u posljednjih nekoliko decenija.

¹ Dr. sc. Adnan Tufekčić, vanredni profesor, Filozofski fakultet u Tuzli;
e-mail: adnan.tufekcic@untz.ba

² Amel Alić, Haris Cerić i Sedin Habibović, *Obilježja kulture mladih – istraživanja i osvrti*, Sarajevo: Centar za napredne studije, 2018, 187 str.

Drugo poglavlje *Bošnjačke porodice u dijaspori u transgeneracijskoj perspektivi* sadrži prikaz nekoliko pojedinačnih istraživanja koja su autori proveli u bošnjačkim porodicama u inostranstvu (Švicarska, SAD), a koja su ovdje prikazana kao jedna studija. Temeljna istraživačka pitanja u ovom poglavlju odnose se na izazove procesa enkulturacije mladih u iseljeništvu i prevazilaženje kulturalnog šoka. Rezultati prikazani u ovom poglavlju značajan su prilog razumijevanju efekata kulturnog šoka na razini dvije generacije bošnjačkih iseljenika u zemlje Evrope i u SAD, njihovih porodičnih prilika i procjene (ne)uspješnosti porodične funkcionalnosti. Vrijednost ovog dijela posebno se odražava u činjenici da u domaćoj bosanskohercegovačkoj akademskoj javnosti skoro da i nemamo istraživanja koja bi se kroz navedeni diskurs bavila bošnjačkom porodicom i njenim različitim generacijama u iseljeništvu.

Treće poglavlje *Karakteristike međusobnih odnosa nastavnika i studenata i povezanost empatije sa radnim i životnim stilovima* predstavlja prikaz istraživačkih napora autora kojima se ostvaruje empirijski uvid u ono što bi se kolokvijalno dalo nazvati „stanje na univerzitetu”. Autori, naime, na temelju adekvatnih istraživačkih procedura i tehnika pažljivo propituju međusobne procjene nastavnika i studenata o nastavi, njenim problemima, dometima i nedostacima, kao i nivo empatije, radne stilove, procjenu porodičnih prilika i dimenzije roditeljskog ponašanja, lokus kontrole i životne stilove. Rezultati prikazani u ovom poglavlju ne nude samo obuhvatan i temeljiti uvid u aktualne probleme studentske populacije i stanje na bosanskohercegovačkim univerzitetima već oni dodatno predstavljaju i sliku promjena koje se dešavaju u subkulturama mladih u uzburkanim procesima postkonfliktnog i tranzicijskog društva.

U četvrtom poglavlju *Povezanost kulturalnog porijekla učenika i različitih kategorija socijalnog ponašanja* prikazani su neki od nepublikovanih rezultata istraživanja koje su autori proveli kao zasebnu studiju u okviru projekta „Impact Study” u United World College u Mostaru. Ovo istraživanje je po mnogočemu jedinstveno, a prije svega zbog toga što su njime bili obuhvaćeni mladi iz 49 različitih država svijeta. To je autorima dalo mogućnost da uporede brojne varijable proistekle iz različitih kulturalnih pozadina. Pri tome su ispitanici grupirani prema nacionalnim dimenzijama modela G. Hofstedeja, vrijednosnim dimenzijama S. Schwartza, te dimenzijama predloženim studijom GLOBE (Global Leadership and Organizational Behaviour Effectiveness) i to s obzirom na

različite mjere kulturnih vrijednosti. Ovim poglavljem autori proširuju područje svojih istraživanja uvidima koji se odnose na bosanskohercegovačku i bošnjačku porodicu i mlade u njoj, a koji su prikazani u ostalim poglavljima ove knjige; ovdje su pridodati i uvidi koji se odnose na pojedine interkulturalne dimenzije života mladih koji dolaze iz različitih dijelova svijeta.

U petom poglavlju *Obilježja kulture mladih s obzirom na preferirane uzore, životne orijentacije, vrijednosti i osjetljivost prema drugima* prikazani su rezultati zanimljive interdisciplinarnе studije u čijem fokusu su bile različite varijable koje opisuju stil i način života studentske populacije u Bosni i Hercegovini. Dobijeni podaci daju široku sliku o svakodnevnici mladih te potvrđuju neke već ranije teorijske i empirijske teze o povezanosti porodičnog *backgrounda* studenata i svakodnevnih navika sa nivoom empatije, interkulturalne osjetljivosti i preferiranja životnih stilova ispitanika. Istraživanje je imalo elemente i kvalitativne i kvantitativne analize.

Šesto poglavlje *Povezanost sociopedagoških obilježja života sa nivoom optimizma i pesimizma studenata* predstavlja strukturalnu i metodološku cjelinu sa petim poglavljem i u njemu su, također, prikazani rezultati istraživanja značajnih aspekata života savremenih generacija studenata. Ovi rezultati pokazuju da optimizam korelira sa višim nivoom empatije, interkulturalne osjetljivosti te preferiranjem sljedećih životnih stilova: religijsko-tradicionalni, porodično-sentimentalni, saznavni stil, hedonistička orijentacija i utilitarni stil.

Za svako od navedenih poglavlja navedeni su referentni bibliografski izvori. Osim navedenih poglavlja u rukopisu su dati još i Indeks imena i Indeks pojmova.

Knjiga *Obilježja kulture mladih – istraživanja i osvrti* predstavlja djelo u kojem su prikazani veoma značajni teorijsko-metodološki i empirijski uvidi u neka najznačajnija pitanja i probleme mladih u savremenom društvu. Naime, pored oslanjanja na najvažnije teorijske koncepte o subkulturama i porodičnim kontekstima u kojima žive mladi u rukopisu su autori prikazali empirijske pokazatelje spomenutih problema koji su nastali na metodološki pažljivo i precizno utemeljenim i, u mnogim segmentima, veoma inovativno konstruiranim istraživanjima. Pri tome autori veoma uspješno ostvaruju dvostruku konkretizaciju istraživanih problema i to u kontekstu najznačajnijih interdisciplinarnih teorijskih konceptata s jedne i u kontekstu savremenog bosanskohercegovačkog društva,

s druge strane. Ova karakteristika daje rukopisu svojstvo ozbiljne studije jer pojedini prikazani rezultati istraživanja imaju karakter fundamentalnih saznanja.

Poglavlja u knjizi su na takav način izdiferencirana da se mogu tretirati kao potpuno zasebne cjeline, ali istovremeno su integrirana u onoj mjeri u kojoj se zajednička tematika (kultura i život mladih i njihovih porodica) proteže kroz svako odvojeno poglavlje. To knjizi daje svojstvo svojevrsnog prikaza zasebnih istraživanja, ali istovremeno i svojstvo cjelovitosti i strukturalne povezanosti svih poglavlja. Sve ovo naglašava sistematičnost sadržaja i u značajnoj mjeri daje joj elemente udžbenika i važnog bibliografskoga izvora koji se može i treba koristiti prilikom izučavanja subkultura mladih kao i karakteristika njihovog života i njihovih aktivnosti u savremenom kulturnom i porodičnom okruženju. Također, knjiga je i značajan doprinos za osmišljavanja i projektovanja budućih sličnih istraživanja jer nudi prikaz upotrebe različitih metodoloških pristupa.

Stoga, knjiga predstavlja značajan prilog i doprinos području odgojno-obrazovnih znanosti i srodnih humanističkih i društvenih znanosti, kao što su: socijalna pedagogija, socijalna psihologija, porodična pedagogija, interkulturalna pedagogija i pedagoška antropologija. Napose, osobit značaj knjige ogleda se i u njenoj andragoškoj dimenziji, naročito u pojedinim dijelovima knjige koji se odnose na mlade odrasle tj. studente i njihovu subkulturu kao i na pitanje transgeneracijske porodične perspektive u dijaspori. U tom smislu, knjiga predstavlja značajan izvor teorijskih, empirijskih i metodoloških spoznaja važnih za andragoški istraživački i praktični rad.

Ona će zasigurno imati značajno mjesto unutar naučno-nastavne literature u području odgojnih, obrazovnih i srodnih humanističkih i društvenih znanosti. Kao takva može se preporučiti svim stručnjacima iz različitih oblasti (pedagozima, sociolozima, psiholozima, kulturnim antropolozima, andragozima, socijalnim radnicima) čije je područje bavljenja usmjereno na probleme mladih i njihov život u savremenom kulturološkom kontekstu, studentima čija su interesovanja usmjerena na područje pedagogije, psihologije, andragogije, sociologije, kulturalnih studija, kao i drugim zainteresovanim čitaocima kojima će nesumnjivo biti od velike koristi jer su u njoj obrađeni neki od važnijih životnih i živih problema i procesa.